

**Gyurcsány Ferenc ünnepi beszéde a Parlamentben,
2006. október 23-án**

Ő Királyi Felségek! Királyi Fenség! Elnök Aszonyok és Urak! Miniszterelnök Urak! Eminenciás Uram! Excellenciás Hölgyeim és Uraim! Nagytiszteletű Vendégeink! Hölgyeim és Uraim!

A világ egyik legtekintélyesebb magazinja, folyóirata az amerikai Time Magazin. Abból, hogy egy-egy évben kit választ az év emberévé, kit tesz a különszám borítójára, azt mondják, összeáll egy korszak történelme. Nos, az 1956-os különszám borítóján egy magyar férfi portréja látható: a magyar szabadságharcos képe. Mögötte egy pesti srác és egy fiatal nő. Meg, persze, a lyukas nemzeti lobogó, amelyből kivágták a diktatúra címerét.

Nyilván látták már, Önök is jól ismerik ezt a képet. Festmény ez, nem fotó. Idealizált kép, amelyen a szereplők arca voltaképpen minden forradalmár arca – a szabad Magyarország arca.

Azért mesélem ezt el Önöknek, mert számomra 1956-nak valóban emberi arca van. Olyan, mint az Év emberének választott, képzelt férfié azon a régi újságon. De olyan valóságos is, mint Nagy Imréné, a mártír miniszterelnöké, vagy Mansfeld Péteré, a fiatal forradalmáré, vagy mint a Corvin közti, a Széna téri srácoké. Vagy éppen olyan, mint Göncz Árpádé, a szabad Magyarország első köztársasági elnökéé, akit Önök nagyon jól ismernek. A szabadságnak ugyanis sokféle arca van. Emberarca.

Igen, a szabadságnak emberarca van. Ezért a szabadság nem egyféle, nem kétféle, nem ezerféle. A szabadság annyiféle, ahány emberi akarat, álom, ahány emberi élet létezik. A szabadság lehetőség, hogy önmagunk legyünk. De csak lehetőség. A szabadság összeköt és megkülönböztet. Összeköt a szabad út- és életválasztás lehetőségének akarásában, és megkülönböztet azáltal, hogy ahányan vagyunk, annyiféleképpen kívánunk élni saját személyes és közösségi szabadságunkkal.

A szabadság kusza utcarengetegében a demokrácia teremt rendet. Demokratikus intézmények, szabályok és a demokratikus kultúra. A demokrácia a szabadság rendje, a sokszínűség rendje. A demokratikus rend egyszerre védi és korlátozza a szabadságot. Korlátozza annak érdekében, hogy ne sérülhessen mások szabadsága.

Mindezt milyen könnyű elmondani! Talán egy perc sem kellett hozzá. Mondhatnánk: egyszerű, mint az egyszerű. Mégis milyen nehéz megteremteni a szabadság demokratikus rendjét.

A demokratikus rend vázát a demokratikus alkotmány, a törvények, a parlamentarizmus jelenti. De értelmét és lelkét a demokratikus meggyőződésű sokaság belátó nagyvonalúsága, önkorlátozása, együttműködési képessége adja. A demokratikus gondolkodás, cselekvés és kultúra – nem keveseké, hanem millióké.

A szabadságot van, hogy ki lehet vívni egy huszáros rohammal. A demokratikus szabályokat és intézményeket meg lehet alkotni pár hónap alatt, esetleg pár év alatt. De vajon mennyi idő kell ahhoz, hogy a szabadság és a demokratikus rend kultúrája, mások tisztelete és elfogadása beköltözzön milliók lelkébe és ösztöneibe?

Az ötven évvel ezelőtti Magyarország azt kiáltotta világgá, hogy szabad akar lenni, és ezért a szabadságért készen áll megküzdeni. Küzdeni. Fegyverrel, vérrel, étellel. A csata akkor még elbukott. A mai Magyarország másfajta küzdelemről szól: a demokratikus rend megteremtéséről, a szabadság házának berendezéséről. És van még egy nagy különbség: 1956-ban a többség az utcát választotta. Nem választhatott ugyanis mást. Nem, mert az utca rendetlenségével, spontaneitásával együtt is jobban kifejezte a népakaratot, és demokratikusabb volt, mint a diktatúra parlamentje.

Ma nem ez a helyzet. A nemegyszer jogos csalódás vagy éppen elégedetlenség dacára a magyarok többsége hisz a parlamentáris demokrácia minden másnál előrébb való alkalmasságában, hogy kifejezze a népakaratot, hogy törvényt teremtsen, és programot adjon a szabad Magyarországnak. 1956-os vitáink nem a múlttól, hanem a jelenről szólnak. Arról, hogy kik vagyunk, hogy milyen világot szeretnénk. 1956 csak apropó, vagy még pontosabban: tükör. Mai önmagunkat látjuk benne. Nem egyszer leleplező módon.

Hölgyeim és Uraim!

1956 barikádjának számos szeglete volt. A forradalom mögött a helyenként egymással is vitában álló politikai áramlatok fésületlen sokasága jelent meg. De a barikádnak csak két oldala van: a szabadságé és a diktatúráé. Az új Magyarország, a harmadik köztársaság – a haza, amelyben élünk, a barikádnak csak az egyik oldalán épült fel. Ott, ahol a lyukas zászlók lobogtak, ott, ahol vértanúvá lett Nagy Imre, a harmadik Magyar Köztársaság valamennyi miniszterelnökének politikai elődje.

Nem lehet középen állni. Nincs félút szabadság és diktatúra között. Világosan kell beszélni. Nincs osztályuralomra épülő demokrácia. Nincs zsarnokságra épülő egyenlőség. Nincs szabadság demokrácia nélkül. Nincs jogállam szabadon választott parlament nélkül, és ennek felelős kormány nélkül.

A népakarat bátor, misztikus egysége szüli a forradalmat, majd a forradalmi cél elérése, a szabadság megszületése után az egységes népakarat a demokrácia lényege szerint összetevőire bomlik. A szabadság forradalma az egységes népakarat történelmi értelemben pillanatokig tartó igaz és szent egységére, a diktatúra a népakarat nem létező egységének tartós hazugságára épül. A demokratikus parlamentarizmus lényege annak elfogadása, hogy a népakarat a szabad megnyilatkozás és szerveződés körülményei között, a maga sokszínű tagoltságában fejezi ki a szabadság emberarcúságát.

A szabadság akarásában egymásra találtak 1956 nagy áramlatai, ahogy 1989-ben is egymásra találtak liberálisok, konzervatívok és szocialisták. A szabadság akarása összekötötte őket. 1956 küzdelme a szabadságról szólt. 2006-é már a szabadság rendjéről, a demokráciáról. Nem arról, hogy legyen, vagy ne legyen demokrácia, hanem arról, hogy milyen legyen a demokrácia. És ez a legfontosabb, ami 2006-ot megkülönbözteti 1956-tól. 1956 szabadságforradalma helyére 2006 demokráciavitéi léptek.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Vendégeink!

A Budapesti nyilatkozat a szabadság önértékéről, helyettesíthetlenségéről és felelősségéről szól. Arról, hogy mi, a világ számtalan államának képviselői azt kívánjuk, hogy népeink, nemzeteink szabadon, egymást értve éljenek, gyarapodjanak. Azt kívánom Önöknek és önmagunknak, hogy legyen kellő bölcsességünk és erőnk, türelmünk nem megijedni a szabadság felelősségétől, időnként terhes demokratikus vitáitól.

1956 szabadságkiáltása milliókat ért el. Most az a dolgunk, hogy segítsük, hogy ezek a milliók ne csak hallják, de értsék is a szabadság üzenetét: merj önmagad lenni, tudj tisztelni másokat, ne félj a felelősségtől, óvd a szabadság rendjét, a demokráciát! Be kell Önöknek valljam, hogy körülnézve úgy látom, hogy mindez sokkal nehezebb lecke, mint 17 évvel ezelőtt gondoltuk.

Köszönöm, hogy eljöttek Budapestre, a szabadság ötven évvel ezelőtti fővárosába! Köszönöm, hogy osztoznak örömünkben és tanulságainkban! A sors és a gondviselés legyen kedves Magyarországhoz, népeinkhez és országainkhoz, adjanak erőt, hogy megóvjuk a szabadságot, és megerősítsük a demokrácia rendjét! Erről szól '56 üzenete és a Budapesti nyilatkozat.